

**SOCIAL- OCH
HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 51/2014 rd**

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och av det fakultativa protokollet till konventionen samt med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen och dess fakultativa protokoll som hör till området för lagstiftningen och om ändring av lagen om riksdagens justitieombudsman

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 december 2014 regeringens proposition om godkännande av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och av det fakultativa protokollet till konventionen samt med förslag till lagar om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen och dess fakultativa protokoll som hör till området för lagstiftningen och om ändring av lagen om riksdagens justitieombudsman (RP 284/2014 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

- socialråd Viveca Arrhenius, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Timo Makkonen, justitieministeriet
- justitieombudsmannasekreterare Juha-Pekka Konttinen, riksdagens justitieombudsmans kansli
- direktör Sirpa Rautio, Människorättscentret
- specialsakkunnig Pirjo Poikonen, Finlands Kommunförbund
- vice ordförande Kalle Könkkölä, Handikappforum rf.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- rättschef Päivi Kaukoranta och lagstiftningsskreterare Satu Sistonen, utrikesministeriet

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- undervisnings- och kulturministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- miljöministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner den i New York i december 2006 ingångna konven-

tionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, till den del den hör till Fin-

lands behörighet, och det fakultativa protokollet till konventionen samt antar en lag om sättande i kraft av de bestämmelser i konventionen och dess fakultativa protokoll som hör till området för lagstiftningen och en lag om ändring av lagen om riksdagens justitieombudsman.

Konventionens syfte är att säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för personer med funktionsnedsättning och att främja och skydda dessa rättigheter och friheter samt att främja respekten för deras människovärde. Ledande principer i konventionen är förbud mot diskriminering samt tillgänglighet.

För genomförandet av konventionen ska en nationell kontaktpunkt utses och en nationell samordningsmekanism inrättas. Vidare ska utses en mekanism för att främja, skydda och följa upp konventionens nationella genomförande.

Enligt det fakultativa protokollet har enskilda individer eller grupper av enskilda individer som lyder under en protokollsparts jurisdiktion rätt att göra framställningar till kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning, om de anser att deras rättigheter enligt konventionen har kränkts av protokollsparten i fråga. Det fakultativa protokollet innehåller även bestämmelser om ett undersökningsförfarande.

Konventionen och dess fakultativa protokoll trädde internationellt i kraft i maj 2008. För Finlands del träder konventionen och dess fakultativa protokoll i kraft den trettionde dagen efter deponeringen av ratifikationsinstrumentet. Lagarna avses träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet, samtidigt som konventionen och det fakultativa protokollet träder i kraft för Finlands del.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Syftet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning är att säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för personer med funktionsnedsättning och att främja tillgodoseendet av deras rättigheter. Konventionens tillämpningsområde är mycket brett, omfattande alla livsområden, och syftar till respekt för individuellt självbestämmande, icke-diskriminering och fullständigt deltagande i samhället på ett tillgängligt sätt för personer med funktionsnedsättning. Genom konventionens fakultativa protokoll fastställs ett förfarande för enskilda klagomål och gör det möjligt för kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning att på eget initiativ genomföra ett prövningsförfarande.

Artikel 33.3 i konventionen förutsätter att det civila samhället, särskilt personer med funktionsnedsättning och de organisationer som representerar dem, involveras i och fullt ut medverkar i det övervakningsförfarande som där avses. När lagstiftning och riktlinjer för att genom-

föra konventionen görs upp och i andra beslutsprocesser angående frågor som berör personer med funktionsnedsättning ska konventionsstaterna nära samråda med och aktivt involvera personer med funktionsnedsättning, inklusive barn med funktionsnedsättning, genom de organisationer som företräder dem (artikel 4.3). Enligt utredning är avsikten att dessa bestämmelser ska genomföras bland annat genom Människorättscentret och dess människorättsdelegation och genom att höra personer med funktionsnedsättning och de organisationer som företräder dem. Utskottet ser det som viktigt för ett fullödigt genomförande av konventionen att personer med funktionsnedsättning involveras i arbetet.

Godkännande av konventionen förutsätter enligt etablerad fördragspraxis att den nationella lagstiftningen harmonieras med bestämmelserna i det internationella fördraget innan ratificeringen.

Godkännandet av konventionen har beretts länge. Social- och hälsovårdsutskottet har tidigare behandlat konventionen i samband med be-

redningen av EU-rådets beslut och då sett det som viktigt att den nationella lagstiftningen ändras vid första tillfälle för att konventionen ska kunna ratificeras utan reservationer (ShUU 3/2007 rd och ShUU 17/2008 rd). Statsrådet bedömde då att frågan kräver ändringar i bestämmelserna om specialomsorg för utvecklingsstörda och ändringar i lagen om hemkommun och socialvårdslagen i fråga om fri rörlighet för personer med funktionsnedsättning. Ändringar som gäller valet om hemkommun gjordes genom lagar som trädde i kraft vid ingången av 2011 (RP 101/2010 rd). Under innevarande valperiod har dessutom bestämmelser som anknyter till konventionen antagits genom diskrimineringslagen (RP 19/2014 rd). Efter ikraftträdandet av bland annat diskrimineringslagen uppfyller enligt utredning till utskottet lagstiftningen inom justitieministeriets förvaltningsområde förutsättningarna för ratificering av konventionen.

I artikel 14 i konventionen tryggas möjligheten för personer med funktionsnedsättning att åtnjuta rätten till personlig frihet och säkerhet på samma villkor som andra. De förslag till ändringar i bestämmelserna om begränsning av självbestämmanderätten för personer med funktionsnedsättning som krävs för att artikeln ska kunna sättas i kraft (RP 108/2014 rd) har lämnats till riksdagen, men det är osäkert om lagförslagen hinner behandlas före utgången av valperiodens sista riksmöte. Med hänsyn till rättigheterna för personer med funktionsnedsättning ser

utskottet det dock som ytterst viktigt att konventionen godkänns under innevarande valperiod och tillstyrker därför lagförslagen. Vidare menar utskottet att den nationella lagstiftningen i sak måste bringas i överensstämmelse med konventionen och att konventionen ska godkännas utan reservationer. Om den nämnda propositionen förfaller på grund av tidsbrist, anser utskottet att det innan ratificeringen av konventionen slutförs måste säkerställas att förutsättningarna för ratificering av artikel 14 i konventionen uppfylls i den nationella lagstiftningen och att de förslag till författningsändringar som ratificeringen kräver lämnas till riksdagen så snabbt som möjligt. Utskottet föreslår ett uttalande i frågan. (*Utskottets förslag till uttalande*)

Utskottet föreslår att lagen om riksdagens justitieombudsman ändras så att 19 f § om skötseln av de uppgifter som avses i artikel 33.2 i konventionen placeras i ett nytt 3 b kap.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner konventionen och det fakultativa protokollet till konventionen,

godkänner lagförslag 1 utan ändringar,

godkänner lagförslag 2 med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

godkänner ett uttalande (Utskottets förslag till uttalande).

2.

Lag

om ändring av lagen om riksdagens justitieombudsman

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om riksdagens justitieombudsman (197/2002) ett nytt 3 b kap. och en ny 19 f § som följer:

3 b kap.

Övriga uppgifter

19 f §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att det säkerställs att den nationella lagstiftningen

uppfyller förutsättningarna för ratificering av artikel 14 i konventionen innan ratificeringen av konventionen slutförs.

Helsingfors den 25 februari 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Anneli Kiljunen /sd
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Ari Jalonen /saf
Johanna Jurva /saf
Merja Kuusisto /sd
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Hanna Mäntylä /saf

Mikael Palola /saml
Terhi Peltokorpi /cent
Sari Sarkomaa /saml
Hanna Tainio /sd
Anu Vehviläinen /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.